

Bildande av naturreservatet Hälleskogsbrännan i Västmanlands län

(6 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som avgränsas på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturreservatets namn ska vara Hälleskogsbrännan.

För att tillgodose och uppnå syftet (se sidan 5) med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken, samt 22 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken, att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet (se *Reservatsföreskrifter*).

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken, att upphäva Länsstyrelsens beslut den 27 februari 1960 om fridlysning av naturminnet Höskovsmossen, dnr. III R-17-59, när föreliggande beslut vunnit laga kraft. Även beslut om fastställande av skötselplan fattat den 3 april 1987, dnr. 11.131-1618-86, upphävs därmed.

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. kommer Länsstyrelsen att fastställa skötselplanen för naturreservatets långsiktiga vård efter det att beslutet om bildande av reservatet har fattats.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 avverka, gallra, röja, så, plantera eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller på annat sätt skada eller bortföra levande eller döda träd och buskar,
- 2 bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt-, botten-, eller dräneringsförhållanden (t.ex. att gräva, muddra, spränga, schakta, plöja, borra, dämna, nydika, rensa dike, utfylla, tippa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning),
- 3 anlägga väg, stig, led, campingplats eller uppställningsplats för fordon, släp, båtar eller andra farkoster,
- 4 framföra motordrivet fordon annat än på vägar markerade på bilaga 2,
- 5 använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringsämnen,
- 6 anordna upplag,

- 7 uppföra ny byggnad eller annan anläggning (t.ex. ekonomibygnad, bostadshus, vindkraftverk, jaktorn, mast, hamn, brygga, bro, bikupa, spång, mark- eller luftledning, stängsel eller annan hägnad),
- 8 utfodra vilt,
- 9 införa för området nya växt- eller djurarter,
- 10 jaga tjäder, orre eller järpe.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla visst intrång
Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

- 1 utmärkning av reservatets gränser i terrängen,
- 2 utplacering av informationstavlor och skyltställ, samt anläggning, skötsel och underhåll av leder, spänger, spår, ramper, vindskydd, kojor, utkikstorn, särskilt intressanta besökspunkter och andra mindre anläggningar som syftar till att tillgängliggöra och underlätta allmänhetens tillträde till området,
- 3 anläggning, förstärkning, skötsel och underhåll av vänd-, mötes- och parkeringsplatser i anslutning till vägar som omfattas av undantag från förbud mot motorfordonstrafik enligt bilaga 2,
- 4 förstärkning, skötsel och underhåll av väg och vägområden som omfattas av undantag från förbud mot motorfordonstrafik enligt bilaga 2,
- 5 avveckling av parkerings-, mötes-, vändplatser samt vägar och vägområden,
- 6 naturvårdsbränning,
- 7 insådd av asp, åtgärder som syftar till att betesfreda aspföryngring samt selektiv röjning i syfte att gynna etablerade asplantor,
- 8 åtgärder för att återintroducera/gynna mosippa,
- 9 åtgärder för att återställa hydrologiska förhållanden i områden som är påverkade av markavvattnande åtgärder,
- 10 åtgärder i syfte att bekämpa invasiva och/eller introducerade djur- och växtarter,
- 11 dokumentation och uppföljande undersökningar av mark- och vattenförhållanden, flora och fauna.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 gräva, hacka, rista, måla eller på annat sätt skada jordytan eller fasta naturföremål såsom berghällar och block,
- 2 fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, samt skada vegetation eller naturföremål i övrigt t.ex. genom att samla ved eller att insamla örter, gräs, mossor, svampar eller lavar, med undantag för bär och matsvamp för husbehov,
- 3 insamla insekter eller andra ryggradslösa djur,
- 4 framföra motordrivet fordon annat än på väg som är markerad på bilaga 2,
- 5 sätta upp tavla, skylt, affisch eller permanent snitsla spår,
- 6 utan Länsstyrelsens tillstånd sätta upp artificiella boplatser för fåglar, t.ex. holkar eller boplatzformar.

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder för:

Förvaltning & skötsel

- förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som har stöd av B-föreskrifterna och preciseras av vid var tid fastställd skötselplan. Vad avser åtgärder för att betesfreda eller på annat sätt gynna etablerade aspplantor, gynna mossippa eller naturvårdsbränna omfattar undantaget att åtgärderna för att gynna asp får ske på maximalt 200 ha, mossippa får gynnas på maximalt 20 stycken platser á 0,5 ha och maximalt 1/4 av reservatets yta får naturvårdsbrännas per hundraårsperiod,
- att det inom de områden som pekas ut på bilaga 3 får vidtas åtgärder som syftar till att skapa en gles och öppen skog alternativt, en trädbärande betad hagmark,
- att särskilt farliga träd/riskträd (främst döda träd), som riskerar att falla på byggnad eller hävdad tomtmark, tas ner.

Vägar, anläggningar m.m.

- skötsel och underhåll av väg- och vägområde som omfattas av undantaget från förbud mot motorfordonstrafik enligt bilaga 2,
- att fastighetsägare inom Islingby och Hällby skifteslag, samt ägaren till Virsbo 2:2, nyttjar och underhåller på bilaga 2 och 4 särskilt utmärkta bas-/körvägar i samband med skötsel och tillsyn av *egen* fastighet. Tyngre transporter ska ske då markförhållandena är lämpliga. Det norra sticket till Virsbo 2:2 kan endast användas vid tjälad mark och det södra sticket är avsett för byggnation av skogsbilväg. Eventuella körskador ska snarast möjligt åtgärdas av den fastighetsägare som initierat åtgärden som föranlett skadorna. Virkesupplägg får ske inom utpekade områden, se bilaga 2 och 4 (60 x 6 m i direkt anslutning till väg per avlägg),
- att inom ramen för vid beslutstillfället gällande inskriven rättighet/tillstånd förnya eller vidta nödvändiga service- och underhållsåtgärder av befintliga VA-anläggningar, mark- och luftledningar samt nyttja och underhålla befintliga förråd längs med Färnebovägen med tillhörande anläggningar,
- att ägaren till fastigheten Hällby 2:19 bygger upp jaktkojan ”Holmens stall”, se bilaga 2, på ursprunglig plats samt nyttjar och underhåller befintlig bas-/körväg och stig fram till platsen för kojans. Ett mindre område, med en radie på maximalt 10 meter runt jaktkojan, får röjas,
- nyttjande och underhåll av jaktkojor vid Gärsjön, se bilaga 3. Infartsvägen och ett område med en radie på 10 meter runt kojorna får röjas från igenväxningsvegetation. Røjning av på bilaga 3 utpekad ”Stig” samt möjlighet att ha ledning för ”sjövatten” mellan Gärsjön och Norrål 6:2 och 6:3,
- att befintliga motionsslingor och stigar i anslutning till Skräddartorp, se bilaga 2, med tillhörande belysningsanläggning återställs och underhålls. Undantaget gäller själva spårområdet men inkluderar även røjning av igenväxningsvegetation, dvs. ris, yngre träd och buskar, samt kapning av störade grenar inom ett 15 m brett område sett från spårområdets mitt. Elkabeln till belysningen får grävas ner. I det fall rundan runt Uvberget, se bilaga 2, bedöms kunna nyttjas utan att det kräver en mer omfattande

- trädsäkring får även denna öppnas upp på motsvarande sätt. Särskilt farliga träd/riskträd (främst döda träd) får tas ner efter samråd med Länsstyrelsen,
- att skidspår dras med motorfordon vid befintliga motionsslingor och stigar i anslutning till Skräddartorp, se bilaga 2, och efter Länsstyrelsens skriftliga godkännande även i andra delar av området,

Jakt

- att jakträttsinnehavaren bedriver jakt inom ramen för jaktlagstiftningen, undantaget jakt på tjäder, orre och järpe, samt framföra motordrivet mindre fordon i terrängen för uttransport av fällt klövvilt förutsatt att detta kan ske utan markskador, upphuggning av några större mängder död ved eller mer omfattande röjningsinsatser,
- utplacering av enklare pallar och torn, samt röjning av sikt- och skjutgator, i anslutning till av Länsstyrelsen skriftligen godkända jaktpass,
- att jakträttsinnehavaren, efter att Länsstyrelsen skriftligen godkänt det, stödutfodrar vilt vid synnerligen svåra vintrar,

Inventering, insamling och vetenskapliga undersökningar

- inventeringar och vetenskapliga undersökningar som syftar, eller bidrar, till att öka kunskapen om områdets biologiska värden, eller bränders påverkan på djur- och växtlivet. För sådana aktiviteter krävs Länsstyrelsens skriftliga godkännande. Åtgärder eller projekt som kan leda till flora-/fauna manipulation, vegetations- eller populationsförändringar eller på annat sätt mer än obetydligt kan påverka områdets djur- och växtliv omfattas inte av undantaget. Projekt som påbörjats, och skriftligen godkänts av Länsstyrelsen, innan reservatet inrättades får fortgå inom godkända ramar,
- begränsad insamling av arter i samband med organiserade utflykter/aktiviteter i undervisningssyfte för barn och unga. Insamlat material får inte föras ut ur naturreservatet,

Övrigt

- uppställning av bikupor i samband med småskalig biodling. Verksamheten kräver Länsstyrelsens skriftliga godkännande,
- nödvändiga åtgärder i samband med bekämpning av bränder.

Länsstyrelsen erinrar om att föreskrifterna under C, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, gäller omedelbart även om beslutet överklagas.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer och tillgodose behovet av områden för friluftslivet,
- skydda, återställa och nyskapa värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer för skyddsvärda arter,
- bevara de naturvärden som är förknippade med större brandområden och brandpräglade naturmiljöer med efterföljande naturliga successionsstadier samt värna och stärka värden förknippade med opåverkade våtmarker och naturliga vattendrag,
- bidra till att bevara biologisk mångfald genom att öka kunskapen om bränders påverkan på djur- och växtlivet och markernas biologiska mångfald,
- bevara ett synnerligen särpräglat och intressant naturområde som både på kort och lång sikt kan utgöra ett intressant och attraktivt besöks- och utflyktsmål för såväl närboende som mer långväga besökare.

Syftet ska nås genom att:

- det införs föreskrifter som säkerställer att intern beståndsdynamik, naturliga störningsprocesser och arternas egen förmåga att återkolonisera området får styra naturens utveckling i reservatet,
- det under vissa förutsättningar vidtas åtgärder för att förbättra möjligheten för att i första hand vissa prioriterade arter, och i andra hand vissa naturtyper, långsiktigt ska kunna fortleva och existera i området,
- det vidtas aktiva restaureringsåtgärder för att återställa kraftigt störda miljöer, exempelvis i våtmarker påverkade av markavvattning åtgärder,
- områdets förutsättningar för att utgöra ett attraktivt besöksmål tas tillvara genom att åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens tillträde, åtkomst och möjlighet att se, uppleva och röra sig i området.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Naturreservatet Hälleskogsbrännan
NVR-id	2043406
Skyddsform	Naturreservat
Län	Västmanland
Kommuner	Surahammar, Sala och Fagersta
Lägesbeskrivning	Mellan Virsbo och Västerfärnebo, norr om Ramnäs
Koordinat	563700, 6640540 (Sweref 99 TM) 1518660, 6642000 (RT 90 2,5 gon W)
Naturgeografisk region	Nr. 27 - Skogslandskapet norr om norrlandsgränsen
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Areal	ca 6420 ha, varav produktiv skogsmark ca 4890 ha

Beskrivning av området

Hälleskogsbrännan upptar de sydvästra och mellersta delarna av det knappt 14000 hektar stora området som brann i slutet av juli och början av augusti 2014.

Reservatet utgör med sina drygt 6400 hektar ett av Syd- och Mellansveriges största skyddade skogsområden.

Reservatet breder ut sig över en relativt flack höglandsplatå som reser sig mellan Svartådalen i öster och Kolbäcksån i väster. Högplatån och de övre delarna av de svaga slutningsmarkerna präglas av magra, grunda marker där större myrkomplex, små myrsjöar, vidsträckta hållmarker och stora blockhav ger karaktär åt området.

Stora delar av området är rikt på lämningar efter forna tiders brukande och nyttjande, bl.a. finns rikligt med spår efter den omfattande kolningsverksamhet som bedrivits i området.

Innan branden utgjorde området ett för trakten ganska normalt skogslandskap präglad av rationell skogsproduktion men med en något högre andel äldre tallskog än "snittlandskapet". Gammelskogarna återfanns i första hand ner mot de väglösa, stora våtmarkskomplexen kring Höskovsmossen, Högmossen och Gølmossen, samt i anslutning till Trehörningsklack, Vallsjöbäcksdalen och Galltjärnarna.

Branden förändrade områdets vegetation i grunden. På torra-friska marker brann i princip all markvegetation upp och i områdets norra halva dog nästan alla träd. I de södra delarna och längs med brandområdets ytterkanter överlevde skogen själva branden men på grunda jordar och hållmarker föll en stor andel av träden under det första året efter branden. På fuktigare marker klarade sig markvegetationen något bättre men även här slogs en stor andel av trädskiktet ut, särskilt i norr. Sammantaget återfinns det runt 200 hektar obrunnen skog i området, företrädesvis i de västra och nordöstra ytterområdena. Även dessa skogar innehåller naturvärden och här finns några riktiga pärlor där skogen är gammal och håller naturvärden i form av arter och intressanta naturmiljöer.

Den nya skogen kommer inte att påminna om skogen som den såg ut före branden utan vara vild, varierad och ha ett mycket stort inslag av lövträd. Här kommer växter och djur hitta livsmiljöer som knappast förekommer i dagens skogslandskap och området kommer att bli en viktig pusselbit i bevarandet av de svenska skogarnas mångfald av arter och miljöer. Samtidigt har området stor potential att bli ett intressant besöks- och utflyktsmål för såväl västmanlänningar som andra mer långväga besökare. De avvikande skogarna kommer i århundraden att påminna och bära på arvet efter den största skogsbranden i modern tid.

Skäl för beslut

Övergripande

Skogsbränder är i sig inte särskilt ovanliga men bränder av detta slag, där ett helt landskapsavsnitt påverkats på ett sådant sätt att förutsättningarna för områdets växt- och djurliv i grunden förändrats, är extremt ovanliga. Här finns möjlighet att långsiktigt bevara och skydda ett naturområde som på grund av sina särpräglade miljöer och sin storlek i dag saknar motstycke i norra Europa. Området har

potential att i framtiden spela en avgörande roll i bevarandet av brandpräglade skogsmiljöer med efterföljande successionsstadier. Brandhistoriken, de unika miljöerna och området storlek bidrar även till att göra området intressant ur besöks- och friluftslivssynpunkt samt ett för vetenskapen intressant studieobjekt.

Prioriterade bevarandevärden

De biologiska värdena ligger till grund för att frågan om naturreservatsbildning väckts. Områdets värde som framtida besöks- och friluftslivsområde stärker bevarandevärdet ytterligare.

Skog som brunnit får i regel snabbt höga naturvärden. Branden har skapat värdefulla substrat, strukturer och miljöer där värden kopplade till död ved, speciella mark- och konkurrensförhållanden samt öppna trädbärande miljöer är särskilt påtagliga. På relativt kort sikt, ett par decennier, kommer även värden kopplade till lövträdsrika miljöer att uppstå och i senare successionsstadier även värden kopplade till urskogsartade blandskogar.

Ett flertal djur- och växtarter är beroende av substrat och strukturer som bara uppstår i samband med skogsbränder och ytterligare ett stort antal arter gynnas av bränder. Det stora flertalet av de brandberoende arterna, och ett stort antal av de brandgynnande, har minskat och är i dag mindre allmänna eller ovanliga och många av dessa är upptagna på den nationella rödlistan. Vidare är ett stort antal arter som är knutna till lövträdsrika skogsmiljöer, rena lövskogar eller lövrik barrskog, mindre allmänna eller hotade, främst till följd av att det i många landskapsavsnitt råder brist på lövrika skogar. På sikt kommer Hälleskogsbrännan att kunna spela en mycket viktig roll även för bevarandet av dessa djur och växter.

Området hyser också höga naturvärden kopplade till värdefulla våtmarker och vattendrag samt till obrunnen naturskogsartad barrskog. De värdefulla våtmarkerna är i det närmaste hydrologiskt opåverkade och har mycket höga och representativa naturvärden och härbärgerar ett mycket rikt fågelliv. Här ligger bl.a. "Höskovsmossen", ett större myrkomplex, som p.g.a. sina höga och representativa värden är utpekad i den nationella myrskyddsplanen, "Myrskyddsplan för Sverige". Flera vattendrag i området är i hög grad naturliga och har en förhållandevis liten andel rensad eller rätad sträcka. I exempelvis Vallsjöbäcken, som ligger i princip helt inom reservatet, finns både forsar, kvill och ravinmiljöer samt en värdefull bottenfauna. I de obrunna skogarna finns goda exempel på artrika naturskogsartade gran- och barrblandskogar som rymmer ett stort antal naturvårdsintressanta arter.

Områdets avsevärda storlek bidrar till att öka känsliga arters chanser att sprida sig över ett större område och långsiktigt fortleva i livskraftiga populationer. Storleken gör också att området kan rymma livskraftiga populationer av arter med större arealkrav.

Skogsbranden blev en nationell angelägenhet som gav eko över hela Sverige och även ut i omvärlden varför intresset av att besöka området är stort. Området kommer p.g.a. sin storlek, sina särpräglade miljöer och belägenhet i en storstadsregion också att kunna få en stor betydelse som friluftslivsområde kopplat till andra upplevelsevärden och ett mer normalt nyttjande av naturen i friluftslivssammanhang.

Förutsättningen för att området ska behålla och öka sina biologiska värden är att de brandpräglade miljöerna får förbli ostörda. Vidare måste områdets förekommande våtmarker och vattenmiljöer förbli opåverkade, eller i den mån de redan är påverkade av markavvattnande åtgärder, restaureras. Därför införs föreskrifter mot skogsbruksåtgärder, olika typer av exploateringsåtgärder, samt ingrepp som leder till förändrad hydrologi och topografi. Föreskrifter införs också för att säkerställa att växt- och djurpopulationers utveckling i första hand styrs av naturliga processer och arternas egen förmåga att kolonisera och sprida sig i området. Exempelvis begränsas möjligheten till sådd och plantering samt insamling och jakt på vissa arter.

Föreskrifterna syftar inte bara till att säkerställa värdefulla miljöer och arter utan även till att garantera ”ostörda” förhållanden för viss typ av forskning och uppföljning samt till att främja populationerna av vissa av storskogens karaktärsarter som bedöms ha en stor attraktionskraft på besökare.

Miljökvalitetsmål

Sveriges riksdag har beslutat om 16 miljökvalitetsmål. Arbetet med att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet utgör grunden för den nationella miljöpolitiken. Miljökvalitetsmålen med preciseringar ger en långsiktig målbild för miljöarbetet. Bildandet av naturreservatet är en del i uppfyllandet av miljökvalitetsmålen Levande skogar, Myllrande våtmarker, Levande sjöar- och vattendrag och Ett rikt växt- och djurliv.

Natura 2000

I området ligger Natura 2000-området Höskovsmossen (SE0250099). Här förekommer ett flertal naturtyper och arter som är utpekade enligt EU:s art- och habitatdirektiv. I och utanför Natura 2000-området förekommer även en rad arter som är listade som särskilt skyddsvärda enligt EU:s fågeldirektiv. Till dessa hör bl.a. tjäder, orre och järpe.

Riksintresse

Ett riksintresseområde för naturvård ligger inom området - ”Gölmossen, Gottricks mossen, Norra Ringmossen och Höskovsmossen”, områdesnummer NRO19049. Till grund för utpekandet av riksintresseområdet ligger de värden som är kopplade till områdets värdefulla våtmarker som består av flera, mer eller mindre, sammanhängande myrkomplex. Våtmarkerna är relativt opåverkade, har en stor bredd av vegetationstyper och hyser ett synnerligen rikt fågelliv.

Upphävande av gällande beslut

Hälleskogsbrännan omsluter naturreservatet Höskovsmossen. Höskovsmossen skyddades 1960 med ett beslut om ”fridlysning av naturminne”. Föreskrifterna löd - ”Området skall bevaras i nuvarande skick och vegetationen lämnas orörd. Det är förbjudet att genom dränering göra intrång i mossen eller därmedelst avtappa vatten och att anlägga vägar.”.

Föreliggande beslut, med tillhörande föreskrifter, tydliggör och stärker skyddet av området. Det möjliggör också att dikespåverkade delar kan restaureras vilket skapar förutsättningar för att förbättra områdets bevarandestatus. Om

Länsstyrelsen inte upphäver det gällande beslutet så måste naturreservatets gränser upprätthållas och synliggöras i terrängen, vilket medför onödiga ingrepp. Ett upphävande innebär även en ökad tydlighet gentemot allmänheten i och med att föreskrifterna och förutsättningarna blir desamma i hela området. Att områdets gränser inte måste upprätthållas, särskilda informationsskyltar produceras m.m. leder även till en förenklad och mer effektiv administration och förvaltning.

Länsstyrelsen anser att möjligheterna att kunna vidta restaureringsåtgärder och därmed förbättra områdets bevarandestatus, att det nya beslutet till fullo ersätter och dessutom utökar skyddet för området i förhållande till det gamla reservatsbeslutet, samt att onödiga ingrepp i naturen kan undvikas genom att reservatets gräns inte behöver upprätthållas och synliggöras utgör synnerliga skäl för att upphäva det gällande beslutet.

Fastställande av skötselplan

Enligt 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd ska en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård fastställas. Om det finns särskilda skäl, får skötselplanen fastställas efter det att beslutet om bildande av reservatet har fattats.

För att trygga områdets värden och klargöra för alla och envar vilka bestämmelser och förutsättningar som gäller i området ser Länsstyrelsen att det är av stor vikt att snarast inrätta naturreservatet. Av säkerhets- och arbetsmiljöskäl har skötselplanen ännu inte kunnat färdigställas varför denna kommer att fastställas efter det att beslutet om naturreservatet fattats.

Brandområdet var under en längre tid farligt att vistas i. Länsstyrelsen valde därför, av säkerhets- och arbetsmiljöskäl, att fram till och med våren/försommaren 2015, begränsa fältarbetet i området till att endast omfatta sådana åtgärder som inte var möjliga att skjuta på framtiden.

Det tryck som råder vad gäller möjligheten att få komma in och på olika sätt ta del av, eller nyttja, området föranleder att föreskrifterna måste fastställas snarast möjligt. Detta krävs för att trygga områdets värden, klargöra de långsiktiga förutsättningarna kring hanteringen av området för andra berörda parter samt ge Länsstyrelsen mandat och stöd i hanteringen av diverse frågor. Det är även angeläget att området omfattas av det undantag från skogsvårdslagen som enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) omfattar alla områden beslutade enligt 7 kap. miljöbalken.

Branden har i hög grad förändrat områdets naturmiljöer. För att få ett bättre grepp om naturvärdenas rumsliga fördelning samt var, när och hur de föreslagna skötselinsatserna ska sättas in krävs ytterligare kartläggning av området. Områdets storlek, de säregna miljöerna, den svårframkomliga terrängen, omfattningen av tidigare torrlägningsföretag samt den komplexitet som omger utvecklingen av friluftslivet i området medför att arbetet är resurs- och tidskrävande. Frågorna är centrala för att syftet med området ska kunna uppnås varför de måste hanteras på ett tillfredställande sätt vilket kan ske om ytterligare tid medges för framtagandet av skötselplanen.

Mot bakgrund av det anförda anser Länsstyrelsen att det föreligger särskilda skäl för att anta skötselplanen efter beslut om bildande av naturreservat har fattats.

Motiv till skyddsformen naturreservat

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska densamma tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras. Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får ett mark- eller vattenområde av Länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Länsstyrelsen har bedömt att det är ett angeläget allmänt intresse att det här berörda området långsiktigt bevaras och skyddas till gagn för de djur- och växtarter som finns i området i dag, och de djur- och växtarter som kan förväntas etablera sig i området framöver. Allmänintresset stärks av att området har stor potential att utgöra ett viktigt friluftslivsområde för såväl västmanlänningar som andra och av att det utgör ett intressant område för vetenskapen att studera. För att dessa intressen ska kunna säkerställas måste inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden införas. Rätt att uppföra vissa typer av anläggningar och vidta skötselinsatser krävs också för att såväl natur- som friluftslivsvärdena ska kunna säkras långsiktigt. Länsstyrelsen kan endast åstadkomma detta genom en reservatsbildning.

Intresseprövning

Bildandet av naturreservatet är en del av genomförandet av den nationella miljöpolitiken, EU:s naturvårdsdirektiv och internationella naturvårdskonventioner. Lagstiftningen medger möjlighet att tillvarata angelägna allmänna naturvårdsintressen, bl.a. genom naturreservatsbildning. Skyddet av värdefulla skogar är prioriterat, vilket bl.a. framgår av Länsstyrelsens regleringsbrev.

Att bevara det berörda området, med ingående arter och miljöer, utgör ett angeläget allmänt intresse som motiverar en inskränkning i den enskildes förfoganderätt.

Länsstyrelsen har, i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Konsekvensutredning

Innan en myndighet beslutar föreskrifter eller allmänna råd, ska myndigheten så tidigt som möjligt utreda föreskrifternas eller de allmänna rådets kostnadsmässiga och andra konsekvenser i den omfattning som behövs i det enskilda fallet och dokumentera utredningen i en konsekvensutredning, och ge statliga myndigheter, kommuner, landsting, organisationer, näringslivet och andra som kostnadsmässigt eller på något annat betydande sätt berörs tillfälle att yttra sig i frågan och om konsekvensutredningen.

Kravet på konsekvensutredning avser föreskrifter enligt 8 kap. regeringsformen. Det innebär att det endast är ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken som ska konsekvensutredas. Inskränkningar enligt 7 kap. 5-6 §§ miljöbalken omfattas därmed inte av kravet på konsekvensutredning. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken riktar sig i första hand till allmänheten, dvs. till andra än

fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, och innebär i praktiken en begränsning av allemansrätten.

De beslutade föreskrifterna som ska konsekvensbedömas har bedömts få så begränsade kostnadsmissiga och andra konsekvenser att Länsstyrelsen, i enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredningar vid regelgivning, bedömt att det saknats skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Andra sakförhållanden

Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 och 4 kap. miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenområdena, och att beslutet inte strider mot gällande kommunal översiktsplan.

Drake resources Ltd. har hos Bergsstaten ansökt och beviljats undersökningstillstånd för ett större område öster om Hälleskogsbrännan, ”Skillberg nr 1”. Området är cirka 2170 hektar stort och tillståndet gäller mellan 2013-04-05 och 2016-04-05. På en plats överlappar reservatet och undersökningstillståndet varandra, det rör sig om ett område på cirka 0,7 hektar.

Framtida förvaltningsinriktning

Skötselplanens huvudinriktning kommer att utgå ifrån syftet med naturreservatet och samtliga åtgärder ska rymmas inom de ramar som föreskrifterna medger. Av syftet framgår att naturen i stort sett ska få sköta sig själv men att åtgärder kan vidtas för att gynna prioriterade arter och naturtyper, återställa kraftigt störda miljöer samt underlätta för besökare att se och uppleva området.

Prioriterade arter och naturtyper kommer i första hand att gynnas genom naturvårdsbränningar och i andra hand genom i sammanhanget småskaliga skötselåtgärder. Dessa syftar till att gynna mossippa och etablering av asp i det fall det visar sig att naturlig insådd av asp uteblir och älgbetet kraftigt missgynnar uppslaget av asp i det fåtal områden där det kan förväntas större mängder rotskott. Att återställa störda miljöer handlar i första hand om att återställa den naturliga hydrologin i områden som är påverkade av markavvattnande åtgärder.

Satsningarna på friluftslivet handlar i huvudsak om att tillgängliggöra området för besökare och tillhandahålla en infrastruktur i form av vägar, stigar och leder som möjliggör för besökare att se och uppleva olika delar av området. Valda delar av det befintliga vägnätet kommer att rustas upp och hållas i skick, och stigar och leder kommer att iordningställas. Satsningar kommer att göras på att informera besökare om områdets värden, branden, områdets historik m.m.

I anslutning till bostadshuset vid Gärsjötorp tillåts en annorlunda förvaltningsinriktning inom några mindre områden, se bilaga 3. Förvaltningsinriktningen regleras av ett särskilt undantag från föreskrifterna och här kommer en mer intensiv skötsel, som syftar till att hålla skogen gles och öppen, att vara tillåten.

Ärendets handläggning

Den 31 juli 2014 startade en markberedare den stora skogsbrand som skulle komma att bli den största skogsbranden i Sverige i modern tid. Knappt 14000 hektar, till övervägande del skogs- och myrmark, eldhärjades. Branden var på många sätt en stor tragedi men skogsbränder gynnar i regel alltid en rad ovanliga och intressanta arter och skapar intressanta naturmiljöer varför ett intresse av att bevara delar av området väcktes varför en reservatsbildningsprocess inleddes.

Kort efter branden träffades överenskommelser med Bergvik skog AB och Västerås stift rörande reservatsbildning av respektive fastighetsägares brända marker i områdets södra delar. Även AB Karl Hedin kontaktades och förhandlingar inleddes. Länsstyrelsen hade samtidigt kontakt med ett flertal privata fastighetsägare som förhörde sig om Länsstyrelsens planer på reservatsbildning.

Den 8 september fattade Länsstyrelsen ett inriktningsbeslut i syfte att tydliggöra Länsstyrelsens ambitioner vad gällde naturvård och reservatsbildning i brandområdet. I beslutet redogjordes för den framtida arbetsinriktningen som i korthet gick ut på att inrätta ett större sammanhållet naturreservat i områdets södra delar. Därigenom skulle en för brandområdet representativ del, vad gäller brandpåverkade markslag och naturtyper, bevaras för framtiden. Under hösten och vintern bedrevs arbetet utifrån denna inriktning och i takt med att avgränsningen av bolagsmarkerna blev allt mer definitiv inbjöds privata markägare i anslutning till bolagsmarkerna att delta i reservatsbildningen. Förhandlingar inleddes med ett 30-tal markägare och fram till beslutsdatumet har avtal om köp, byte eller intrång slutits med samtliga berörda bolag och alla privata markägare utom en. Där avtal träffats har ersättning utgått. Den återstående affären förväntas vara löst inom en snar framtid.

Samråd

Samråd har enligt 25 resp. 25 a,b §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Sala, Fagersta och Surahammars kommuner samt enligt 26 § nämnda förordning med Naturvårdsverket.

Remiss

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken har, enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., förelagts att inom en tid av en månad yttra sig över förslaget till beslut om bildande av naturreservatet. Förslaget till beslut har därutöver sänts på remiss till ett flertal olika myndigheter, organisationer, företag, föreningar och enskilda.

Inkomna remissyttranden

Norrål 6:2, 6:3 och 7:2 m.m.

Fastighetsägarna till Norrål 7:2 yrkar att reservatet inte ska omfatta Norrål 7:2 samt område på Norrål 7:1 som omfattas av nyttjanderätt, alternativt att undantagsområdet utökas och omfattar området runt den nedbrunna ladugården så att det blir möjligt att återuppbygga den, att Länsstyrelsen gör en konsekvensutredning av regelgivningens påverkan på fastigheten, att storleken på

området som omfattas av särskilt undantag från föreskrifterna anges på kartan och att nödvändiga åtgärder på slambrunn och ledning belägen på Norrål 7:1 ska kunna vidtas utan hinder av föreskrifterna.

Fastighetsägarna till Norrål 6:3 anser att det behöver förtydligas att vägar och vägkanter, elnätet och fastighetens vattenledning får underhållas och bytas vid behov, att det i ett tillägg till texten om framtida förvaltningsinriktning nämns att förvaltningsinriktningen vid Gärsjötorp ska samverkas med berörda fastighetsägare, att området kring tomtens ska skötas så att träd i reservatet inte kan falla på byggnader, elledningar eller riskerar att dra med sig träd inne på tomtens.

Fastighetsägarna till Norrål 6:2 yrkar att Länsstyrelsen ska göra en konsekvensbedömning av regelgivningens påverkan på fastigheten och på fastighetsägarnas näringsverksamhet, att området runt Gärsjötorp med särskilt undantag för förvaltning och skötsel utökas i enlighet med fastighetsägarnas förslag, att det skrivs in att föreskrifterna inte ska utgöra hinder för att fastighetsägarna kan ha båt, brygga, pump och pumpstuga samt uppföra t.ex. vindskydd, foderskydd, stängsel, etc. inom området. Vidare yrkar man på att utfartsvägen även fortsättningsvis ska vara över Hörnsjöfors, att vägen hålls farbar genom att Länsstyrelsen sköter vägrenar och plogning fram till dess att en vägsamfällighet bildats, att det säkerställs att Länsstyrelsen inte ska sätta stopp för uppförande av nya byggnader på Norrål 6:2, att vägen mot Kulltorp ska hållas öppen, att vägarna runt Gärsjötorp bommas, att fastighetsägarna får tillstånd för biodling enligt inskickat önskemål, att ordet ”småskalig” tas bort under undantaget för biodling, att man får röja bort nedfallna träd över vägar för att komma fram till bikuporna, att man får tillåtelse att köra fyrhjuling med släp till bigårdarna, att skötsel och underhåll av elnätet i området tillåts, att vattenledningen mellan Norrål 6:2 och 6:3 får underhållas alternativt bytas ut, att bredband får dras till fastigheten, att träd som faller ner i Gärsjön dras upp på land och att en preliminär skötselplan tas fram för sådant som kan ha betydelse för Norrål 6:2 och omkringliggande miljö.

Jakt

Sala kommun, Jägareförbundet, Fredrik Larsson, AB Karl Hedin och Jan Olsson har synpunkter på det föreslagna förbudet mot att jaga tjäder, orre och järpe. Sala kommun motiverar inte ställningstagandet, Jägarförbundet hänvisar till att arterna av regeringen ansetts finnas i sådan omfattning att det medges jakttid på dem och att det därför inte borde finnas skäl att förbjuda jakten, att forskning visat att jakten i praktiken inte har någon större påverkan på småviltstammarna men har stor betydelse för jägarna, att jakten sker under hösten och vintern varför den inte stör fågellivet under häckningstid, att en inskränkning av jakten kommer att ses som myndighetsbeslut utan verklighetsförankring av lokalbefolkningen och jägarna. AB Karl Hedin har i stort fört fram samma synpunkter som Jägarförbundet men hänvisar också till Naturvårdsverkets skrivningar angående jakt. Bolaget ifrågasätter också legaliteten i den föreslagna inskränkningen. Jan Olsson för bl.a. fram att förbudet undantar ett väsentligt jaktligt värde från markägarna. Fredrik Larsson menar att fågelbestånden kommer att repa sig och att speciella regler för jakt i vissa områden innebär onödigt byråkratiskt krångel.

Jägareförbundet anser att utfodring och åtling bör tillåtas i reservatet och vill också ha ett klargörande angående möjligheten att flytta passen i framtiden. AB Karl Hedin förespråkar att det ska finnas möjlighet att stödutfodra vilt i området under särskilt hårda vintrar i syfte att upprätthålla för reservatet acceptabla viltstammar.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket anser först och främst att föreskrifterna enligt 7 kap. 6 § miljöbalken behöver preciseras för att bättre tillgodose syftet och för att beslutets innebörd ska vara transparent och rättsäker. Naturvårdsverket anser också att en skötselplan måste tas fram innan beslutet fattas, har synpunkter på upphävandet av det gällande beslutet om naturreservatet/naturminnet Höskovsmossen, utformningen av syftet med reservatet, beslutets disposition och rubricering, utformningen av förvaltarundantaget samt kommenterar vissa formuleringar.

Övriga

Sala och Surahammars kommuner poängterar vikten av att närboendes intressen beaktas så långt som möjligt. Surahammars kommun för också fram vikten av att motionsslingorna vid Skräddartorp kan nyttjas på ett avsett sätt samt påpekar att vissa föreskrifter är diffusa och att dessa, om möjligt, bör preciseras och tydliggöras.

SGU föreslår att det särskilda undantaget gällande inventeringar och särskilda vetenskapliga undersökningar ska omfatta provtagning på jordlager och berggrund om det inte innebär annat än rimlig påverkan på marken.

De ideella naturvårdsorganisationerna i området ställer sig bakom beslutet i alla dess delar men vill särskilt trycka på vikten av att god information om området och dess natur finns tillgänglig i form av ett informationscenter men också spritt vid olika entréer till området. Man vill också att de gamla kulturvägarna i området namnskylltas på ett tydligt sätt.

Jan Olsson påpekar att ansvaret för vägunderhållet bör ses över i området.

Länsstyrelsens avvägning med avseende på remissyttranden

Norrål 6:2, 6:3 och 7:2 m.m.

Staten har förvärvat markområdena kring Norrål 6:2, 6:3 och 7:2 i syfte att inkludera dem i naturreservatet. Förvärvet har grundat sig på att markerna förväntas bidra till att uppnå syftet med naturreservatsbildningen. De yrkanden som förs fram av fastighetsägarna har i flera fall inte sin grund i äganderätt eller egentliga rättigheter och saknar stöd i allmänna bestämmelser. Graden av hänsynstagande till yrkandena har därför fått avgöras på andra grunder där syftet med markförvärvet och reservatsbildningen har fått spela den mest avgörande rollen men även avvägningar mot övrig lagstiftning, allmänna förvaltningsrättsliga principer och tidigare markanvändning har spelat stor roll i hanteringen av frågorna.

Reservatet omfattar inte de privatägda fastigheterna vid Gärnsjön, dvs. Norrål 6:2, 6:3 och 7:2 och begränsar inte användningen av fastigheterna. Reservatet påverkar därmed inte möjligheten till byggnation eller annat nyttjande av fastigheterna. Föreskrifterna begränsar inte heller någon rättighet som vid beslutstillfället varit knuten till fastigheterna. Av dessa anledningar står Länsstyrelsen fast vid att det

saknas skäl för en konsekvensutredning. Avsnittet om konsekvensbedömning har förtydligats i syfte att klargöra avgränsningen av konsekvensbedömningen. Vad gäller föreskrifternas påverkan på den näringsverksamhet som bedrivits av ägarna till Norrål 6:2 är eventuell påverkan inte kopplad till de föreskrifter som ska konsekvensbedömas, se avsnitt om konsekvensutredning på sidan 10.

Angående de förtydliganden ägarna till Norrål 6:3 efterfrågar så omfattas de anläggningar eller åtgärder som omnämns av undantagen från föreskrifterna, se punkterna 1 och 3 under rubriken ”Vägar, anläggningar m.m.”. Länsstyrelsen ser inte att det är nödvändigt att i beslutet ytterligare precisera undantagen utan hänvisar till berörda servitut, ledningsrätter m.m. då dessa i regel preciserar rättigheten.

Området kring den nedbrunna ladugården som också innehåller slambrunn och jordkällare och som ligger i anslutning till Norrål 7:2 har skurits ur reservatet. Områdets avgränsning är i linje med den som fastighetsägarna yrkat på, eventuellt något större (runt 1200 kvadratmeter). Länsstyrelsen ställer sig bakom att det aktuella området avstyckas och försäljs till markägarna, förutsatt att fastighetsägarnas anspråk inte sträcker sig längre än till det omnämnda området och avstyckningen i övrigt inte möter något hinder.

Vad gäller vägfrågan har Länsstyrelsen inte några särskilda synpunkter på vilken väg som ska nyttjas som utfartsväg bortsett från att utfart ska ske österut och att samtliga fastigheter ska nyttja samma väg. I övrigt hanteras frågor om ansvar och fördelning av kostnaderna för väghunderhåll, bommar m.m. i ett annat sammanhang än i föreliggande beslut. Vad gäller Kulltorpsvägen är den en av de enskilda vägar inom Naturvårdsverkets fastighetsinnehav som inte är lämplig som besöksväg, inte är av väsentlig betydelse för framtida skötsel och underhåll och inte heller har väsentlig betydelse för andra *rättighetsinnehavare*. Länsstyrelsen står därmed fast vid att vägstandard, och därmed vägen, inte kommer att upprätthållas varför motortrafik längs med vägen inte är lämplig. Vägen bör istället få övergå till att utgöra en led eller stig.

Det område som omfattas av särskilt undantag från föreskrifterna har utökats i anslutning till Norrål 6:2 och 6:3. ”Undantagsområdet” syftar till att tillåta att miljön runt bostadsfastigheterna vid Gärsjön sköts på ett sådant sätt att Norrål 6:2 och 6:3 bibehåller kontakten med vattnet och att i första hand Norrål 7:2, men i viss utsträckning även Norrål 6:2 och 6:3, inte får tät skog ända in på den hävdade tomtmarken. Anledningen till att detta är särskilt angeläget på 7:2 är att fastigheten är betydligt mindre än 6:2 och 6:3. Föreskrifterna och undantagen har också justerats på ett sådant sätt att det nu tydligare framgår att särskilt farliga träd/riskträd som riskerar att falla på byggnad eller hävdad tomtmark får tas ned. Att ytterligare utöka ”undantagsområdet”, till att omfatta samtliga områden fastighetsägarna föreslagit, kan inte motiveras utifrån reservatets syfte, skälen till beslutet eller vad som i övrigt kan anses vara rimligt sett utifrån tidigare markanvändning, m.m. De områden som inte inkluderats i området gränsar inte till öppen tomtmark, har historiskt utgjorts av skogsmark och ligger till stor del inom vägområdet varför de i detta sammanhang kommer att vara föremål för särskild tillsyn och skötsel. Andra delar av de områden som föreslagits utgörs av äldre barrskogar som inte brunnit där det inte är lämpligt, enligt vad som anförs

ovan, att tillskapa en gles lövskog eller trädbärande hagmark. Undantaget ska uppfattas på ett sådant sätt att även anläggningar som är nödvändiga för att området ska kunna utgöra en trädbärande betad hagmark är möjliga att uppföra, exempelvis stängsel.

Ägarna till Norrål 6:2 har yrkat på möjlighet att kunna ha båt, brygga, pump och pumpstuga inom naturreservatet. Undantag från reservatsföreskrifterna har förts in vad gäller att ankra och vinterförvara mindre båtar och ha ledning för sjövattnen mellan Gärsjön och fastigheten. Pumpstugan står på ofri grund och bör flyttas till fastighetsägarnas egen fastighet, bl.a. för att tydliggöra äganderätten och ansvarsförhållandena kring anläggningen. Någon brygga finns inte i dag varför denna fråga får prövas genom ett dispensförfarande där även strandskyddsbestämmelserna måste beaktas. Även frågan om bredband måste avgöras i en framtida process när det är fastställt var, när och hur arbetet är tänkt att utföras och utretts vilka eventuella konsekvenser åtgärden kan få på områdets bevarandevärden.

Verksamheter och aktiviteter som ska bedrivas och utföras måste ske inom ramen för naturreservatets syften och rymmas inom föreskrifterna. Dessa syftar bl.a. till att säkerställa att växt- och djurpopulationers utveckling i första hand styrs av naturliga processer och arternas egen förmåga att kolonisera och sprida sig i området, samt skapa goda förutsättningar för friluftsliv. Mot bakgrund av detta har Länsstyrelsen sett att vissa verksamheter bör förbjudas helt medan andra kan tillåtas, men under vissa förutsättningar eller i begränsad omfattning. En sådan åtgärd, som kan tillåtas i mindre omfattning och under vissa förutsättningar, är biodling. Biodling kan skapa konkurrens mellan honungsbin och vilda bin, sprida sjukdomar till bin och humlor, gynna vissa växtarter på bekostnad av andra och kräver transporter och uppställningsplatser. Vidare kan verksamheten verka avskräckande på besökare. Av dessa anledningar ser Länsstyrelsen att grundregeln ska vara att biodling är förbjuden men att biodling under vissa förutsättningar kan bedrivas i begränsad utsträckning varför småskalig biodling kan godkännas av Länsstyrelsen. Länsstyrelsen kommer att hantera ”ansökningar” om att få bedriva biodling inom området när beslutet vunnit laga kraft.

Om biodling ska bedrivas utanför egen fastighet krävs det någon form av nyttjanderätt. Inom ramen för denna nyttjanderätt kan frågor om rätten att hugga upp träd som ligger över vägar, framförande av motordrivet fordon m.m. hanteras. Verksamheten kommer dock att behöva bedrivas inom de ramar som reservatsbeslutet i övrigt anger vad gäller exempelvis tillgängliga vägar för motorfordonstrafik m.m..

Det finns så vitt Länsstyrelsen vet inte några biologiska motiv eller andra tungt vägande skäl till varför träd som faller ner i vattnet bör dras upp varför några sådana åtgärder inte planeras.

Jakt

Före branden hyste området för regionen jämförelsevis individrika populationer av tjäder, orre och järpe. Särskilt förekomsten av tjäder har historiskt varit föremål för särskilda inventeringsinsatser där det bl.a. konstaterats att det funnits ett relativt stort antal tjäderspelsplatser inom området även om antalet spelplatser minskat de senaste åren.

Preliminära resultat från inventerings- och uppföljningsinsatser efter branden antyder att det endast återstår en spillra av skogshönsbestånden. Mycket tyder också på att "botten" inte är nådd då det under en överskådlig framtid kommer att vara brist på såväl mat som skydd för fåglarna varför de kommer att vara särskilt utsatta för allehanda predatorer. Det finns ett stort allmänintresse av att förbättra kunskapen om bränders påverkan på naturmiljön i allmänhet och de ingående arterna i synnerhet, detta utgör också en del av reservatets syfte. Att äldre data finns tillgängligt gör området särskilt intressant att studera. Den forskning och uppföljning som redan initierats bör därför få bedrivas utan den störning och osäkerhetsfaktor som jakten medför. Vidare tillhör skogshönsen den kategori karaktärsarter som har en stor attraktionskraft, även på andra besökare än jägare, och de har tidigare varit ett av dragplåstren för naturturismen i och utanför området. Detta gör att det även utifrån det syfte som anknyter till områdets värde som besöksobjekt finns anledning att i den mån det är möjligt gynna fågelpopulationerna.

Tjäder, orre och järpe är enligt EU:s fågeldirektiv särskilt skyddsvärda och det åligger medlemsstaterna att bl.a. peka ut särskilda skyddsområden. Hälleskogsbrännans belägenhet och storlek, ett av de största skyddade skogsområdena i Syd- och Mellansverige, samt det faktum att området innan branden hyst förhållandevis individrika populationer av arterna innebär att området på sikt kan komma att spela en viktig roll som kärnområde och spridningskälla för arterna och är som sådant särskilt lämpligt att peka ut som ett skyddsområde i de delar som inte redan är utpekade som sådant.

Länsstyrelsen är medveten om att jakt inte är det som i första hand styr småviltstammarna på regional nivå men ser att jakt på ett påtagligt sätt kan påverka skogsfågelbestånden på lokal nivå, särskilt när det som här rör sig om så pass små populationer.

Länsstyrelsen vill framhålla att staten, genom Naturvårdsverket, i dag råder över jakträtten i drygt 90 procent av reservatet och att Naturvårdsverket ställer sig bakom förbudet. Resterande marker är privatägda men omfattas av frivilligt ingångna intrångsavtal där markägarna bl.a. medgett att reservatet får bildas med den föreslagna inskränkningen i jakträtten. Att markägarna medgivit detta har också genererat en ersättning i varje enskilt fall. De markägare som har haft synpunkter på förbudet har båda, i ingångna intrångsavtal, förpliktat sig att tåla föreskriften och blivit ekonomiskt kompenserade för intrånget.

Sammantaget ser Länsstyrelsen därför ingen anledning att förändra sitt ställningstagande i frågan varför förbudet på jakt av tjäder, orre och järpe kvarstår.

Länsstyrelsen ser att det finns skäl att tillmötesgå remissinstanserna vad gäller jakträttsinnehavarens möjlighet att stödutfodra vilt under särskilt hårda vintrar. Ett särskilt undantag, förknippat med ett godkännande från Länsstyrelsen, införs därför. Vad gäller undantag för åtling eller utfodring som syftar till att underlätta jakten eller kanalisera viltet till specifika områden är detta frågor som i det fall det uppstår en problembild får analyseras och utredas i samband med ett dispensförfarande där frågan får prövas i särskild ordning.

Naturvårdsverket

För att tillgodose Naturvårdsverkets synpunkter har Länsstyrelsen preciserat vissa B-föreskrifter samt justerat ramarna för förvaltarundantaget. Under undantaget för Förvaltning & skötsel har det angivits i vilken omfattning asp och mosippa får gynnas, och naturvårdsbränningar genomföras. B-föreskrifterna har preciserats i den mån att det tydliggjorts att nya vägar inte ska anläggas, att de vägar som ska skötas och underhållas, och till vilka nya vänd- mötes- och parkeringsplatser kan knytas, är de som pekats ut på bilaga 2. Det har också förtydligats att endast ”mindre anläggningar”, som syftar till att tillgängliggöra och underlätta allmänhetens tillträde till området, kan komma i fråga inom området.

Länsstyrelsen ser inte att det är lämpligt att införa en zonerings eller ett begrepp som antyder att delar av området ska/kan nyttjas mer intensivt än andra delar. Beslutet, med tillhörande syfte, skäl och föreskrifter, anger att området och dess värden i allt väsentligt är kopplade till de ostörda och i stor utsträckning brandpräglade miljöerna varför *hela området* bör nyttjas extensivt. Även områdets värde som besöksobjekt är intimt förknippat med dessa miljöer varför även de miljöer som människor ska beredas särskild möjlighet att se och uppleva i största möjliga utsträckning ska få utvecklas utan påtaglig mänsklig påverkan. Det är därför av stor vikt att såväl fasta anläggningar som stigar och leder kan anpassas utifrån de i naturen rådande omständigheterna, vilka här förväntas förändras radikalt under de kommande årtiondena. De områden som är bäst lämpade ur såväl naturvårdssynpunkt som besökssynpunkt ska kunna nyttjas varför de ”för stunden” rådande naturförhållandena måste få spela en avgörande roll för var, när och hur anläggningar ska komma till stånd. Att låta besöksanpassningen rätta sig efter naturförhållandena istället för tvärt om gynnar samtliga syften, oavsett om de är kopplade till områdets biologiska värden eller områdets värde som besöksobjekt. Länsstyrelsen ser därför att en geografisk precisering av de besöksanläggningar som omfattas av föreskrift B2 skulle motverka möjligheten att uppnå reservatets syfte och väljer därför att inte införa något dylikt.

Att områdets besöksvärden i första hand skulle vara kopplat till områdets potential att utgöra ett större vildmarksområde och att detta skulle motivera att delar av området behandlades annorlunda är en missuppfattning. Områdets stora värde som besöksobjekt ligger snarare i förekomsten av de spännande och avvikande brandpräglade naturmiljöerna och de ovanligt goda förutsättningar som finns för att den breda allmänheten ska kunna ta del av dessa. Dessa förutsättningar är i hög grad kopplade till den befintliga infrastrukturen i form av vägar, med tillhörande anläggningar, och att området är beläget relativt nära en stor andel av Sveriges befolkning. Vägarna kommer indirekt att medföra en zonerings då områden som ligger längre ifrån väg knappast kan tänkas vara aktuella för andra typer av friluftslivsanpassningar än just enstaka stigar och vindskydd.

Länsstyrelsens uppfattning är att B-föreskrifterna är utformade på ett sätt som överensstämmer med gällande bestämmelser och ligger i linje med den praxis som växt fram sedan miljöbalkens införande. Föreskrifterna är utformade på det sätt som Länsstyrelsen normalt utformar dem på. B-föreskrifterna reglerar vilket intrång fastighetsägare och andra innehavare av särskild rätt är skyldiga att tåla. Intrånget är även reglerat av avtal samt ersatt. Reservatets syfte och de av syftet motiverade föreskrifterna under A- och C, inklusive undantagen, reglerar sedan

vilka åtgärder och verksamheter som får bedrivas inom området. Länsstyrelsen har därför valt att förtydliga omfattningen av vissa förvaltningsåtgärder under undantaget för förvaltning och skötsel istället för under B-föreskrifterna och anser inte att en ytterligare precisering av föreskrifterna, än vad som anges ovan, är lämplig.

Det finns inte någon allmän regel eller bestämmelse som säger att naturvårdsförvaltningen ska ske i enlighet med en fastställd skötselplan. Är detta angeläget måste det regleras i beslutet. Länsstyrelsen ser inte att det ramverk av begränsningar och möjligheter som ges av i första hand naturreservatets syfte och föreskrifter är så pass detaljerat att det räcker som rättesnöre för naturvårdsförvaltningen och tydliggör därför i förvaltarundantaget att endast skötselåtgärder som ligger i linje med syftet, föreskrifterna *och* preciseras av en fastställd skötselplan får utföras. Undantaget hänvisar inte till en bestämd skötselplan utan till den "vid var tid" fastställda skötselplanen, detta har förtydligats efter remissen. Skötselplanen ska per definition rymmas inom de ramar som beslutet anger. Något stöd för att skötselplanen skulle kunna medföra ytterligare inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområde finns varken i föreliggande föreskrifter eller i andra bestämmelser.

Länsstyrelsen ser ett stort behov att reglera vissa åtgärder eller verksamheter som om de förblev oreglerade skulle kunna ha en betydande negativ påverkan på naturreservatets syfte. Föreskrifterna leder till att en rad åtgärder och verksamheter begränsas i större eller mindre utstäckning, vilket också är avsikten med regleringen. Rätt hanterat kan vissa åtgärder, som strider mot en eller flera föreskrifter, få vidtas inom reservatsområdet men under vissa förutsättningar och/eller i begränsad omfattning. Av denna anledning har en möjlighet att vidta vissa åtgärder efter Länsstyrelsens godkännande införts. En prövning i ett reservatsärende sker inte enligt miljöbalkens bestämmelser utan hanteras med stöd av de föreskrifter som meddelats i ärendet. Avsikten här är inte att införa en prövning som processuellt är jämförbar med en tillståndsprövning enligt miljöbalken, vilken i regel bl.a. förutsätter att särskilda skäl föreligger, och ställer särskilda krav på såväl underlag som process. För att tydliggöra att detta handlar om en annan typ av prövning använder sig Länsstyrelsen av termen godkännande. Termen är i sig inte främmande då den förekommer i miljöbalken, bl.a. i såväl 2 som 16 kapitlet. För att tydliggöra att även ett godkännande är en formaliserad process som omfattas av en rättsäker hantering har Länsstyrelsen förtydligat att godkännanden ska vara skriftliga. I övrigt ser Länsstyrelsen att detta är ett för alla parter praktiskt sätt att hantera frågorna på och väljer att stå fast vid formuleringarna.

Länsstyrelsen ser att forskning och olika typer av kunskapsuppbyggnad, som syftar till att öka kunskapen om hur växter, djur och olika naturmiljöer påverkas av bränder, och vilken inverkan bränderna har på den långsiktiga utvecklingen av naturmiljöer och arter, är en viktig del av reservatets syfte. I och med att detta tydligt knyter an till bevarande av biologisk mångfald ser Länsstyrelsen inte några hinder med att formuleringen utgör en del av reservatets syfte. Att utelämna detta riskerar att avsevärt försvåra för verksamheten då en prövning alltid tar sin utgångspunkt i naturreservatets syfte. Länsstyrelsen väljer därför att lämna syftesformuleringarna oförändrade.

Länsstyrelsen har justerat motiveringen till varför naturreservatet Höskovsmossen/beslutet om fridlysning av naturminnet Höskovsmossen upphävs och även preciserat en rad B-föreskrifter.

Länsstyrelsen delar inte Naturvårdsverkets syn vad gäller att särskilda skäl för att nyttja det undantag i lagstiftningen som medger att skötselplanen fastställs i efterhand inte skulle föreligga. Länsstyrelsen står fast vid sin motivering och sitt ställningstagande, se sidan 9.

Övriga

Länsstyrelsen delar kommunernas syn vad gäller hänsyn till de närboendes intressen. Utformningen och avgränsningen av naturreservatet har i många delar anpassats efter berördas önskemål och intressen och Länsstyrelsens utgångspunkt är att detsamma kommer att gälla när skötselplanen utformas. Länsstyrelsen ser liksom Surahammars kommuns att motionsanläggningen vid Skräddartorp även fortsättningsvis ska gå att använda på avsett sätt och har anpassat föreskrifterna på ett sådant sätt att det ska finnas förutsättningar för detta.

Det särskilda undantag som införts för inventeringar och vetenskapliga undersökningar är direkt kopplat till naturreservatets syfte om att bidra till att bevara biologisk mångfald genom att öka kunskapen om bränders påverkan på djur- och växtlivet och markernas biologiska mångfald. Forskning som inte knyter an till syftet och skälen med reservatsbildningen eller i övrigt ligger i linje med hur undantaget utformats får prövas i särskild ordning, dvs. genom ett dispensförfarande.

Länsstyrelsen kommer att jobba med information kring området på ett flertal sätt och ser liksom de ideella naturvårdsorganisationerna att detta är en viktig fråga. Informationsplatser kommer att finnas i området och även den digitala teknik kommer att användas som informationsverktyg. Skyltningen av vägar m.m. hanteras i ett annat forum än i föreliggande beslut men Länsstyrelsen har tagit till sig informationen.

Upplysningar

Förvaltning av naturreservatet

Länsstyrelsen förvaltar naturreservatet.

Genomförande av åtgärder som omfattas av undantag från föreskrifterna

I det fall undantagen från A- och C-föreskrifterna omfattar annat än vad som ryms inom allemansrätten medger undantagen inte annan part än ägare och innehavare av särskild rätt till marken möjlighet att utföra det som omfattas av undantaget.

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslut som meddelats enligt 4-6 §§ miljöbalken.

Natura 2000

Livsmiljöer som är utpekade enligt Natura 2000 ska bidra till en gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå. Detta innebär, enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, att tillstånd krävs för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området.

Kulturmiljövården

Enligt 2 kap kulturmiljölagen (1998:950) krävs tillstånd för att rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning. Regelverket gäller även okända fornlämningar. Hänsyn är även påkallad enligt 30 § skogsvårdslagen.

Ersättningstalan

I det fall överenskommelse med sakägare om ersättning inte träffats vid tidpunkten för detta beslut fortsätter förhandlingen om ersättning, dock längst ett år efter att beslutet vunnit laga kraft. Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, ska sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan hos mark- och miljödomstolen, som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan ska enligt 31 kap. 13 § miljöbalken väckas inom ett år från det att detta beslut har vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägare rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslut om kungörelsedelgivning, se bilaga 5.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen enligt bilaga 6. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avd. C, vilka gäller omedelbart.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit landshövding Håkan Wählstedt, beslutande, och naturvårdshandläggare Mårten Berglind, föredragande, samt

tf länsråd Åsa Halldorf,
chefsjurist Caroline Wall,
vattenhandläggare Gunilla Alm,
antikvarie Anna Onsten-Molander samt
enhetschef Anna Fridén.

Håkan Wählstedt

Mårten Berglind

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Föreskriftskarta 1
3. Föreskriftskarta 2
4. Föreskriftskarta 3
5. Beslut om kungörelsedelgivning
6. Hur man överklagar (formulär nr. 11)